

การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภออุซัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3*

A STUDY ON SCHOOL EFFECTIVENESS IN KHUKHAN DISTRICT GROUP UNDER SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

มนิรัตน์ ทองสุ*, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, ธนาศักดิ์ ช่ายกระโทก, สิริมา บุณกุลกุล

Maneerat Thongsu*, Charoenwit Sompongdam, Tanasak Khaykratok, Sirima Boonkukul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี อุบลราชธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Ratchathani University, Ubon Ratchathani, Thailand

*Corresponding author E-mail: M6851056@rtu.ac.th

*Tel: 063-516-6992

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภออุซัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในบริบทดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูผู้สอน 273 คน จากประชากร 940 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามด้วยการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษา เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 68 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.39 - 0.92 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 รวมทั้งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากในด้านความพึงพอใจในการทำงาน การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามประเมินผล ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษจาก O-NET ต่ำกว่าระดับประเทศในโรงเรียนร้อยละ 92 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อยู่ที่ร้อยละ 58.6 ข้อเสนอสำคัญ ได้แก่ การเร่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษ พัฒนาระบบสวัสดิการครู การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการประยุกต์ใช้ และการใช้นิเทศติดตามเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บทคัดย่อนี้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับข้อทักท้วงของผู้ประเมินที่ให้ระบุวิธีวิจัยแบบผสม ระบุเกณฑ์กลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอผลสำคัญอย่างกระชับพร้อมสาระเชิงสถิติที่สอดคล้องกัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, การบริหารสถานศึกษา, การจัดการเรียนรู้, การนิเทศติดตามประเมินผล, การพัฒนาสถานศึกษา

Abstract

This mixed methods study aimed to: 1) Examine school effectiveness in Khukhan District under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 3, and 2) Explore guidelines for improving school effectiveness in this context. The quantitative sample comprised 273 teachers drawn from a population of

940, with the sample size determined using the Krejcie and Morgan table; participants were selected through stratified random sampling followed by simple random sampling within each school group. Qualitative data were collected from seven key informants who were purposively selected for their experience and roles in educational administration and management. The research instruments consisted of a 68-item five-point rating scale questionnaire, with item discrimination values ranging from 0.39 to 0.92 and a reliability coefficient of .99, together with a semi-structured interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings indicated that overall school effectiveness was at a high level in terms of job satisfaction, administration, learning management, and supervision, monitoring, and evaluation. Nevertheless, English O-NET achievement was below the national average in 92 percent of schools, while students' eagerness to learn was reported at 58.6 percent. Major recommendations included improving English achievement, enhancing teacher welfare, fostering desirable student characteristics, strengthening governance-based administration, designing learning activities that emphasize practical application, and applying supervision, monitoring, and evaluation for continuous improvement. This revised abstract was prepared in response to the reviewers' comments by explicitly identifying the mixed methods design, clarifying the sampling criteria, and presenting the key findings concisely and consistently.

Keywords: School Effectiveness, School Administration, Learning Management, Supervision and Evaluation, School Development

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนามนุษย์ให้เจริญงอกงามอย่างรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การศึกษายังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศให้มีความยั่งยืน การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ โดยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง สังคม และพฤติกรรมของคนอย่างมีเป้าหมาย ในบรรดาทรัพยากรการบริหาร อันประกอบด้วย กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการและเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ ความคิด ค่านิยม คุณธรรม และความประพฤติของบุคคล เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ และพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลอย่างเต็มที่ตั้งค่ากล่าวที่ว่า ความรู้ของคนในชาติเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของชีวิต ทำให้มนุษย์ปรับตัว และสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและเกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ แผนดังกล่าวยึดหลักสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมของสังคม นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และคำนึงถึงประเด็นภายในประเทศ อาทิ คุณภาพของคนช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ และความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ โดยนำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์, 2564)

ดังนั้นการให้ความสำคัญการพัฒนาประสิทธิภาพ จากแนวคิดของ Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาจากมุมมองการบริหารจัดการเชิงระบบ ที่ครอบคลุมทั้งโครงสร้างองค์กร กระบวนการบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการมุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียน ในทางปฏิบัติของระบบการศึกษาไทยยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ (Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C., 2012) ซึ่งปัญหาหลักที่สะท้อนให้เห็นในปัจจุบันคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในหลายพื้นที่ยังอยู่ในระดับต่ำและไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ที่คะแนนของนักเรียนไทยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในหลายวิชา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) นอกจากนี้ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังขาดคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นการขาดภาวะผู้นำ การขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบริหารที่ไม่เป็นระบบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศและประสิทธิภาพขององค์กรโดยตรง ปัญหาด้านบุคลากรก็เป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญ เช่น ขาดความร่วมมือนอกเวลา ขาดแรงจูงใจในการทำงาน หรือขาดทักษะที่จำเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและบรรยากาศในสถานศึกษา ในขณะเดียวกัน การปรับตัวของสถานศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกยังไม่เพียงพอ เช่น การตอบสนองต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือความต้องการของชุมชน การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพจึงนับว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากประสิทธิภาพของสถานศึกษาไม่ได้หมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเดียว หรือความพึงพอใจในการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ

โรงเรียนในกลุ่มอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 กำลังประสบวิกฤตด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม โดยมีประเด็นปัญหาที่สำคัญดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) ปีการศึกษา 2567 ลดลง ร้อยละ 22.2 และผลการทดสอบระดับชาติ (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ลดลงร้อยละ 11.1 นอกจากนี้ ผลการคัดกรองความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการประเมินต่ำเพียงร้อยละ 14.22 ซึ่งสะท้อนว่านักเรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ครูรู้สึกท้อแท้และขาดแรงจูงใจในการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้ปกครองกังวลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา และนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สะท้อนถึงความจำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนพิจารณาได้จากการมีทัศนคติทางบวกของนักเรียน นักเรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม รวมถึงขาดความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบ และความสามารถในการแก้ปัญหา การวิจัยพบว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงมักเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะชีวิต การคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การบริหารจัดการโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารไม่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและกระตุ้นบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจเป็นแบบรวมศูนย์ขาดการมีส่วนร่วม และการบริหารทรัพยากรไม่เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้การทำงานขาดความร่วมมือและไม่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2568)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอขุนซึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอขุนซึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอขุนซึ้ง และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอขุนซึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มอำเภอขุนซึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 940 คน จาก 11 กลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 273 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มโรงเรียน จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายในแต่ละกลุ่ม (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน และครูผู้สอน 1 คน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในอำเภอขุนซึ้งและมีประสบการณ์รับราชการ 25 ปีขึ้นไป โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 68 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จากการทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.39 - 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ระหว่างวันที่ 1 - 30 พฤศจิกายน 2568

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน โดยการคำนวณหาค่าความถี่และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5.2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในอำเภออุษันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงาน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) การบริหารจัดการ 5) การจัดการเรียนการสอน และ 6) การนิเทศ ติดตามประเมินผล ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ จำแนกเป็นโดยรวมและรายด้าน และรายข้อ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพของสถาน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ประสิทธิภาพของสถาน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ประสิทธิภาพของสถาน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ประสิทธิภาพของสถาน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ประสิทธิภาพของสถาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์การสัมภาษณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในอำเภออุษันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงาน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) การบริหารจัดการ 5) การจัดการเรียนการสอน และ 6) การนิเทศ ติดตามประเมินผล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency Analysis) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น เพื่อหาความสอดคล้องและความแตกต่าง นำผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันมาสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย นำผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันมาอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและรอบด้านเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภออุษันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภออุษันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภออุษันธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.44) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.45) และด้านความพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

1.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ด้านการอ่านออกเสียงสูงกว่าระดับประเทศร้อยละ 78.4 และด้านการอ่านรู้เรื่องสูงกว่าระดับประเทศร้อยละ 56.8 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 56.8 ขณะที่วิชาภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศร้อยละ 54.5 ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ทุกวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ โดยวิชาภาษาอังกฤษ

ต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 92 วิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 73.9 และวิชาวิทยาศาสตร์กับวิชาภาษาไทยต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 64.8 เท่ากัน

1.2 ด้านความพึงพอใจในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .40) ทั้งในส่วนของปัจจัยจิตใจและปัจจัยค่าจ้าง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความชัดเจนของนโยบายองค์กร ขณะทีประเด็นด้านเงินเดือนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น แม้ยังอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ร้อยละ 100 รองลงมาคือ รักความเป็นไทย ร้อยละ 88.3 และซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 81.8 อย่างไรก็ตาม ด้านใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุดที่ร้อยละ 58.6

1.4 ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .44) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และการมีแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและความต้องการของชุมชน ขณะที่การบริหารความเสี่ยงเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น

1.5 ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .45) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การส่งเสริมการอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของความคิด และการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.6 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .45) ทั้งการนิเทศตามแนวคิดการโค้ชชิ่งและการประเมินผลยุคที่ 4 ประเด็นเด่น ได้แก่ การประเมินที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การได้รับข้อมูลป้อนกลับอย่างต่อเนื่อง และการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการประเมิน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอขุนซิ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเร่งยกระดับและพัฒนาทักษะวิชาภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขปัญหาลดผลการทดสอบ O-NET ที่ต่ำกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้ ควรพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ควรปรับปรุงระบบสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้เพียงพอ ควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ และควรจัดสรรภาระงานให้สมดุลมากขึ้น

2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรปลูกฝังความมุ่งมั่นในการทำงาน ความรับผิดชอบ และความเพียรพยายามให้นักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและธำรงรักษาความซื่อสัตย์สุจริต

2.4 ด้านการบริหารจัดการ ควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งผู้บริหารควรแสดงวิสัยทัศน์และพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

2.5 ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ควรพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล และเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนคิดจากการเรียนรู้

2.6 ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล ควรใช้กระบวนการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนาติดตามการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาระบบนิเทศภายในที่ช่วยเติมเต็มความรู้และทักษะของครู

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความพึงพอใจในการทำงาน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาสามารถดำเนินภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาในหลายมิติ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน กระบวนการบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 1991); (Mott, P. E., 1972); (กิตติพร พรหมงาม, 2560)

เมื่อพิจารณาตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลการประเมิน RT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผลการประเมิน NT วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกวิชา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 92 ประเด็นนี้สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนอาจทำได้ดีในระดับหนึ่ง แต่การยกระดับสู่ทักษะวิชาการขั้นสูงและการประยุกต์ใช้ความรู้ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมอย่างจริงจัง (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 1991); (Edmonds, R., 1979)

ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ และความเหมาะสมของลักษณะงาน สะท้อนว่าครูมีแรงจูงใจภายในในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ด้านเงินเดือนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเด็นอื่น จึงชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการทำงานของครู (Maslow, A. H., 1943); (Herzberg, F. et al., 1959)

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม แต่ด้านใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุด ผลดังกล่าวสะท้อนว่าสถานศึกษาสามารถปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานได้ดี แต่ยังคงพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความใฝ่รู้ ความเพียร และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Edmonds, R., 1979); (Bandura, A., 1977)

ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยี การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ และการจัดกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านการบริหารความเสี่ยงยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น จึงควรพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงควบคู่กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความโปร่งใสขององค์กร ความสำเร็จในด้านเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ Fayol, H. ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เข้ากันได้กับแผนที่วางไว้ (Fayol, H., 1949) และยังสอดคล้องกับการประเมินองค์กรตามกรอบ PMQA ที่เน้นการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการจัดการกระบวนการ (Yukl, G., 2012)

ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการส่งเสริมการอภิปรายกลุ่มย่อย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของความคิด แสดงให้เห็นว่าครูมีความพยายามจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการสร้างความรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Bonwell, C. C., 1991); (Vygotsky, L. S., 1978) อย่างไรก็ตาม ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเด็นอื่น จึงสะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้อย่างควรพัฒนาให้เชื่อมโยงกับบริบทจริงมากยิ่งขึ้น โดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและนำไปใช้ได้จริง (Arizona Board of Regents, 2000); (Bonwell, C. C., 1991)

ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการนิเทศตามแนวคิดการโค้ชชิ่งและด้านการประเมินผลยุคที่ 4 โดยเฉพาะประเด็นการประเมินที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การได้รับข้อมูลป้อนกลับอย่างต่อเนื่อง และการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการประเมิน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีกระบวนการนิเทศและประเมินผลที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการยอมรับผลการประเมินร่วมกัน แม้ผลการวิจัยจะอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงควรพัฒนาการใช้ผลการนิเทศและผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ให้การนิเทศเป็นกลไกในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนอย่างแท้จริง และให้การประเมินเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนา มากกว่าการตัดสินเพียงอย่างเดียว อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป (Mink, O. G. et al., 1993); (Guba, E. G. & Lincoln, Y. S., 1989)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ควรกำหนดมาตรการและแผนพัฒนาที่ชัดเจนในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารภาษาอังกฤษ การสอนซ่อมเสริม และการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร เพื่อส่งเสริมความพึงพอใจในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 3) สถานศึกษาควรปลูกฝังความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความเพียรพยายาม และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ต่อเนื่องและเหมาะสมกับช่วงวัย 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การตรวจสอบได้ และการวางระบบบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียน 5) ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 6) สถานศึกษาควรใช้ระบบนิเทศติดตามและประเมินผลเพื่อการพัฒนา โดยเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับ การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลสูงกับสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต่ำ เพื่อถอดบทเรียนเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน 3) ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยด้านสวัสดิการ คุณภาพชีวิตครู และประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ และ 4) ควรพัฒนานวัตกรรมระบบนิเทศภายในแบบออนไลน์หรือแพลตฟอร์ม PLC ดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาส

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร พรหมงาม. (2560). ภาวะผู้นำการศึกษาทางวิชาการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของโรงเรียนในกรุงโซล คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่โรมันฉะเชิงเทราเขต1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์. (2564). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579: กรอบแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก <https://www.niets.or.th>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (2568). รายงานผลการดำเนินงานด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2568. ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3.
- Arizona Board of Regents. (2000). Authentic learning. Arizona: Arizona Board of Regents.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bonwell, C. C. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. Washington, DC: The George Washington University.
- Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 15-23.
- Fayol, H. (1949). General and industrial management. London: Pitman.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1989). Fourth generation evaluation. Newbury Park, CA: Sage.
- Herzberg, F. et al. (1959). The motivation to work. (2nd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (1991). Educational administration: Theory, research, and practice. (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). Educational administration: Concepts and practices. (6th ed.). Belmont, CA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Mink, O. G. et al. (1993). Developing high-performance people: The art of coaching. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Mott, P. E. (1972). The characteristics of effective organizations. New York: Harper & Row.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Yukl, G. (2012). Effective leadership behavior: What we know and what questions need more attention. *Academy of Management Perspectives*, 26(4), 66-85.